

Oulun yliopisto ja ammattikorkeakoulu vahvasti Oulun alueen menestyksen taustalla

Kyösti Oikarinen

Edistyksellinen tiedeliitto juhli 50 vuottaan keskustelutilaisuuden merkeissä Oulussa 13.10.2022. Keskustelussa paneuduttiin monipuolisesti korkeakoulujen ja alueellisten toimijoiden väliseen yhteistyöhön ja erityisesti siihen, miten tutkittu tieto, koulutus ja innovaatiot tukevat kehitystä ja miten Oulun yliopisto ja Oulun ammattikorkeakoulu säilyvät veto-voimaisina. Keskustelun teema tunnustetaan ja tunnustetaan erityiseksi Oulun seudulle. Vuonna 1958 perustettu yliopisto ja vuonna 1996 perustettu ammattikorkeakoulu ovat myötävaikuttaneet ja edelleen vaikuttavat alueen ja kaupungin kehittämiseen.

Keskustelijoina olivat Pohjois-Suomen aluehallintoviraston (AVI) ylijohtaja Terttu Savolainen, Oulun yliopistollisen sairaalan johtaja, professori Miia Turpeinen, kulttuuripääkaupunkihankkeen Oulu2026 toimitusjohtaja Piia Rantala-Korhonen ja Oulun kaupungin BusinessOulu-liikelaitoksen johtaja Juha Ala-Mursula. Keskustelun puheenjohtajana toimi professori Kyösti Oikarinen.

Ylijohtaja Savolainen painotti, että vaikka Pohjois-Suomen aluehallintoviraston yli 150 työntekijästä noin kolmasosa on koulutettu Oulun yliopistossa, ympäristölupavastuualueella suurin osa työntekijöistä on saanut koulutuksensa Oulun yliopistossa. AVI on rekrytoinut muiden yliopistojen alumneja ennen kaikkea siksi, että AVIn tarvitsemien alojen koulutusta ei ole Oulussa.

AVIn työntekijöistä oikeustieteilijät, sosiaalialan asiantuntijat ja hallintotieteilijät ovat usein Lapin yliopiston kasvatteja, ja eläinlääkärit koulutetaan Helsingin yliopistossa.

AVI tekee monipuolista ohjausta ja valvontatehtäviä sekä järjestää lupia muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollossa, työsuojelussa, ympäristöasioissa, sivistystoimessa, ympäristöterveydenhuollossa, pelastustoimessa ja varautumisessa. Erityisesti ympäristön luvissa hyödynnetään luonnontieteellistä, teknistä ja juridista perustutkimusta ja opinnäytetöitä.

AVI ohjasi ja toteutti pandemian aikana alueellaan rajoituspäätöksiä tartuntatautilain mukaisesti yhteistyössä maan hallituksen, ministeriöiden, Terveystien ja hyvinvoinnin laitoksen, sairaanhoitopiirien ja kuntien kanssa. Päätökset perustuivat, aina kun se oli mahdollista, tutkimukselliseen tietoon. AVIn rooli oli iso myös silloin, kun se linjasi ja neuvoi viranomaisia, yrityksiä ja kansalaisia pandemiamääräysten käytännön soveltamisessa.

AVIn perustehtävä valvonnassa ei muutu uusien hyvinvointialueiden aloittamisen myötä. Toiminnan järjestäjien määrä vähenee, mutta valvottavien yksiköiden määrä säilyy. ”Tehtävämme on ohjata ja valvoa hyvinvointialueiden järjestämisvastuun ja omavalvonnan toteutumista, ja painopisteen pyrimme siirtämään vaikuttavaan ennakkolliseen valvontaan”, painotti Savolainen.

Toimitusjohtaja Rantala-Korhonen muistutti, että yliopistoilla on ollut iso rooli kulttuuripääkaupunkien juhluvuoissa. Näin tulee olemaan myös Oulussa, joka valittiin Euroopan vuoden 2026 kulttuuripääkaupungiksi. EU myöntäessään kulttuuripääkaupunkistatuksen edellyttää, että hankkeen vaikutuksia arvioidaan tieteellisesti. Jo tässä vaiheessa, kolme vuotta ennen juhluvuotta, on käynnistetty tutkimus joidenkin kandidaatintöiden ja pro gradu -tutkielmien kautta. Suunnitelmissa on mahdollistaa myös väitöskirjojen tekeminen laajasta kulttuurimateriaalista.

Rantala-Korhonen totesi, että alkuvaiheessa analysoidaan ensivuotien suunnittelutyötä ja tavoitteita ja toisessa vaiheessa arvioidaan itse kulttuuripääkaupunkivuotta ja tarkastellaan hankkeen vaikutusta kaupunkikehittämiseen.

Yliopistoyhteistyötä tarvitaan muun muassa talous- ja sosiaalivaikutusten sekä ympäristö- ja kulttuurivaikutusten selvittämisessä. Samalla kehitetään uudenlaisia mittareita. Rantala-Korhosen mukaan enää ei riitä, että arvioidaan vain, miten matkailu ja kaupungin näkyvyys ovat parantuneet varsinkin, kun nopeasti muuttavassa maailmassa on vaikea valita verrokkiavuotta ja vertailukohtaa. ”Pandemia, sota, taantuma ja ilmastomuutos muokkaavat maailmaa nopeasti”, hän korosti.

Rantala-Korhosen mielestä Oulu käyttää niukkoja resursseja taidokkaasti ja tekee lopputuoksia, jotka erottuvat kansallises-

ti ja kansainvälisesti. ”Meitä vaivaa kuitenkin niin sanottu pienuuden hulluus, kun tyydymme niukkoihin resursseihin”, hän kertoi. Esimerkiksi valtion taiteen rahoitusta Pohjois-Pohjanmaa saa vuodessa runsaat 10 euroa asukasta kohden, kun vastaava luku Uudellamaalla on 62 euroa. Yksi syy tälle on se, että Oulussa ei ole isoja valtion taidelaitoksia, jotka saisivat merkittävää perusrahoitusta.

Professori Turpeinen on kliinisen farmakologian professori ja on aloittanut uuden hyvinvointialueen, Pohteen, yliopistosairaalan johtajana. Myös hän korostaa laajaa yhteistyötä. Hyvinvointialueet tukeutuvat vahvasti yliopiston, etenkin lääketieteellisen tiedekunnan, osaamiseen ja sen tuottamiin tutkijoihin ja ammattilaisiin. Hyvinvointialueen luottamuselimissä ja johdossa on vahva luottamus ja tuki siihen, että tutkimus ja koulutus ovat myös uudessa sotessa yliopistosairaalan sisältävän hyvinvointialueen keskiössä. Pohteen viranhaltija- ja luottamushenkilöjohto tunnistaa, että laadukas koulutus palvelee palvelujärjestelmää ja että kliinisen tutkimuksen kautta tarkentuu moni hoitokäytäntö. Näyttöön perustuvalla hoidolla on myös taloudellinen ulottuvuus. Turpeinen muistuttaa, että yliopistosairaalat tekevät yhteistyötä sovittun työnjaon mukaisesti. Oulun vetovastuulla on kansallinen hoitoteknologioiden arviointi.

Lääkäri- ja hoitajakoulutuksen laatu on nähtävä vetovoimatekijänä. Hyvä kello kauas kuuluu. Haaste kuitenkin on Turpeisen mukaan se, että Oulun yliopiston lääkärikoulutukseen valituista opiskelijoista yli puolet tulee Pohjois-Suomen ulkopuolelta. Heidän sitouttamisensa alueelle tarvitsekin laajaa yhteistyötä kaupungin kanssa. Oulun vahvuutena on ollut ja tulee olemaan vahva koulutus

kliinissä ja käden taidoissa. Uhkakuvia on nähty niin yliopiston kuin hyvinvointialueen rahoituksessa, mutta Turpeisen mukaan hyvä tulos tulee niin fiksusta tekemisestä kuin puhtaasti lisärahasta.

Sairaanhoitopiirillä ja tulevalla hyvinvointialueella on tutkimusrahoitus, jota ohjaa sosiaali- ja terveysministeriön (STM) määrittämät painopisteet. Turpeinen kertoi, että STM:n painopisteitä on tarkennettu paikallisesti. Nyt osa rahoituksesta ohjataan palvelujärjestelmän tutkimukseen, sektorien rajoja ylittävään tutkimukseen ja tukeen nouseville, tuleville tutkimusryhmille.

Mieluisa päätös on ollut se, että sosiaalitieteiden tutkimus tulee saamaan omaa valtion rahoitusta. Tässä Oulun tärkein kumppani on Lapin yliopisto, jossa on alan maisterikoulutus. Hyvinvointialue iloitsee psykologian koulutuksen aloittamisesta Oulussa mutta toivoo myös, että lähiaikoina saataisiin koulutusohjelma myös farmasian alalle.

Ala-Mursulan johtama Business Oulu-liikelaitos tekee tiivistä yhteistyötä Oulun yliopiston kanssa. Liikelaitoksen rooli tutkijoiden tukena on ollut apu rahoituselementtien hankinnassa, yrittäjäpartneerien löytämisessä ja verkostojen muodostamisessa.

Oulussa on useita kansallisesti ja kansainvälisesti menestyneitä yrityksiä, joiden tuotanto perustuu yliopistossa tehtyihin tutkimushavaintoihin, keksintöihin ja innovaatioihin. Monet näistä toimivat hyvinvointiteknologian alalla, ja Oulu onkin kehittynyt alan isoksi keskittymäksi. Ala-Mursulan mukaan yhteistyö lupaa menestystä myös radiotekniikassa, vetytutkimuksessa ja erityisesti fotokatalyysin tutkimuksessa sekä keramiikasta sähköä -hankkeista. Valokatalyysillä vedestä teh-

dään vetyä auringonvalon avulla. Tähän perustuvan teknologian uskotaan mullistavan maailman energiatalouden.

Oulun innovaatioallianssi (OIA) on yhteenliittymä, johon kuuluvat muun muassa Oulun kaupunki, yliopisto, ammattikorkeakoulu ja sairaanhoitopiiri sekä Teknologian tutkimuskeskus VTT. OIA:n tarkoitus on mahdollistaa Oulun nousu maailman huipulle viidellä painopistealueella. Näistä terveysteknologiakeskus OuluHealth on yksi vahvimmista. Oulun alueen yritykset hyötyvät yliopiston monialaisesta koulutusohjelmasta, mitä täydentää Lapin yliopiston koulutustarjonta.

Geopolitiikan isot muutokset tekevät kansainvälisestä yhteistyöstä arvaamatonta. Ala-Mursula huomautti, että on riski, jos kansainvälinen kehitys vie entisiä tutkimuspartnerimaita protektionistiseen ja sisään päin kääntyneeseen suuntaan. Tällöin päämäärä ei olekaan enää tasapuolinen yhteistyö, immateriaalioikeuksien kunnioittaminen tai edes yhteinen taloudellinen hyvinvointi.

Kauppasodassa pienellä, sovittelevalla maalla, kuten Suomella, on silti mahdollisuutensa. Akateemiset kontaktit voivat olla liennytyksen avaintekijä tilanteessa, jossa poliittiset suhteet normalisoituvat. Ala-Mursulan mukaan muutoksessa muun muassa tuleva Nato-jäsenyys pitää nähdä mahdollisuutena myös oululaiselle innovaatiotoiminnalle.

Panelistien terveiset yliopistolle sisälsivät toivomukset laajasta vuorovaikutuksesta, monitieteellisyydestä, nurkkakuntaisuuden välttämisestä sekä yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ja tieteen tasoon panostamisesta. He erityisesti toivoivat, että yliopisto näkyisi kaupungissa ja sen keskustassa. ■